

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

आतृष (part. praet. pass. von तृद् mit आ) n. *Oeffnung, offene Wunde*

ÇAT. BR. 14, 6, 9, 31 = BRH. ÂR. UP. 3, 9, 28. — Vgl. शतातृष, स्वयमा-
तृष und तृद् mit आ.

आतृष्य (von तृप् mit आ) m. N. eines Fruchtbaums, *Anona reticu-
lata L.*; n. *die Frucht davon* DRAYJAGUNA im ÇKDR.

आतोदिन् (von तुद् mit आ) adj. *stossend, stechend* AV. 7, 93, 3.

आतोद्य (wie eben) n. *ein musikalisches Instrument* AK. 1, 1, 3, 5. H.
286. RAGH. 8, 34. 13, 88. KATHAS. 23, 83. 23, 227. mit वाद्य verbunden
VID. 336.

आत्कील patron. von अत्कील ÂCV. ÇR. 12, 14.

आत्त s. दा, ददाति mit आ.

आत्तगन्ध (आ^० + ग^०) adj. *dem man den Geruch genommen hat, dem
man den Hals zugeschnürt hat: केनात्तगन्धो माणवकः* ÇĀK. 93, 2 (v. 1.
आर्त्तकाण्). Nach H. 440 = अभिभूत *gedemüthigt*. Statt आत्तगन्ध hat AK.
3, 1, 40 आत्तगर्व *dem der Uebermuth genommen worden ist*.

आत्तगर्व (आ^० + ग^०) adj. s. d. vorberg. Artikel.

आत्तमनस्क (von आत्त + मनस्) adj. *dessen Geist (vor Freude) fortge-
rissen ist* BURN. Lot. de la b. 1. 367. = आत्तमनस् VJUP. 79.

आत्तवचस् (आ^० + व^०) adj. *der Sprache beraubt* ÇAT. BR. 3, 2, 4, 23.

आत्म = आत्मन् am Ende einiger comp., in denen das Wort seine
Selbständigkeit verliert: प्रत्ययात्म *dessen Wesen im Vertrauen besteht*
R. 2, 109, 19. Vgl. अन्त्यात्म.

1. आत्मक, f. आत्मिका = आत्मन् *Wesen, Natur, Eigenthümlichkeit*, am
Ende eines adj. comp.: संकल्पात्मक *dessen Wesen संकल्प ist* KHAND.
UP. 7, 4, 2. सदसदा^० M. 1, 11, 14, 74. विषया^० 12, 29, 73. रसा^० BHAG. 13,
13. क्लिप्ता^० 18, 27. परिचर्या^० 44. भवाभवा^० SĪV. 3, 10. कामा^० R. 4, 16,
25. करुणा^० 1, 10, 6. संशया^० PĀNĀT. 1, 10. मारा^० HIT. 10, 18. दाहा^०
ÇĀK. 40. पञ्चा^० *fünffach* ÇVETĀÇY. UP. 2, 12. अष्टादशा^० R. 4, 13, 30. दया^०
H. 774. उभया^० M. 2, 92. SĪMĀK. 27. बहुधा^० R. 4, 44, 120. ऋगात्मके
मन्त्रे *in einem Mantra, der dem RV. angehört*, P. 7, 4, 38, Sch. H. 77.
VOP. 7, 72. व्यवसायात्मिका बुद्धिः BHAG. 2, 41, 44. सर्वह्लातात्मिका कथाम्
MBH. 3, 12819. 14, 918. 989. स्यात्कल्या तु शुभात्मिका AK. 1, 1, 5, 18. मा-
रणात्मिकाः f. pl. VER. 16, 15 ist ein Fehler. कारणगुणात्मकत्वात् SĪM-
ĀK. 14. — Vgl. अनात्मक.

2. आत्मक (von आत्मन्) adj. *zum Wesen, zur Natur eines Dinges gehö-
rig: भूतानामात्मको भावः* MBH. 13, 926.

आत्मकाम (आत्मन् + काम) adj. f. आ 1) *sich selbst liebend, Eigenliebe
besitzend* R. 2, 70, 10. — 2) *den Allgeist liebend* ÇAT. BR. 14, 7, 1, 21. 2, 8
= BRH. ÂR. UP. 4, 3, 21. 4, 6.

आत्मकामिय (von आत्मकाम) m. N. pr. eines Volksstammes; davon
आत्मकामियक adj. *von ihnen bewohnt* (Gegend) gaṇa राजन्यादि zu P.
4, 2, 53.

आत्मकीय (von आत्मन्) adj. *eigen* (pron. poss. reflex. für alle Per-
sonen wie das slawische (КОИ): आत्मकीये — शयनीये — संविशेष्या मया
सह MBH. 1, 4712.

आत्मकृत (आ^० + कृत) adj. *gegen sich selbst gethan*: एतः VS. 8, 13.

आत्मगतम् (आ^० + ग^०) adv. *zu sich selbst gewendet, leise für sich* (als
scenische Bemerkung im Drama) ÇĀK. 13, 8 (vgl. die Scholl.). u. s. w.

आत्मगति (आ^० + ग^०) f. 1) *das Leben des Geistes* NĪA. 3, 12. 12, 38.

— 2) *der Gang des eigenen Selbst: आत्मगत्या von selbst, ohne Zuthun
eines Andern* ÇĀK. 104, 14.

आत्मगुप्ता (आ^० + गु^०) f. *Mucuna pruritus Hook.*, eine jährige Pflanze,
deren Schoten mit stechenden Haaren bedeckt sind, AK. 2, 4, 3, 5. H.
1151. SUÇR. 1, 133, 19. 137, 2. 2, 222, 21. 226, 1. — Vgl. स्वयंगुप्ता.

आत्मगुप्ति (आ^० + गु^०) f. (*Selbstschutz*), *Höhle, Versteck eines Thieres* (?)
JAVANEÇVARA in Z. f. d. K. d. M. 4, 346, 3.

आत्मघातिन् (आ^० + घा^०) adj. subst. *sich selbst tödtend, Selbstmörder*
JĀGĀ. 3, 21.

आत्मघोष (आ^० + घो^०) *der sich selbst ruft*. m. 1) *Krähē* AK. 2, 3, 20.
H. 1322. HĀR. 84. — 2) *Hahn* ÇĀBDAK. im ÇKDR.

आत्मज्ञ (आ^० + ज्ञ^०) 1) m. *Sohn (aus dem Selbst des Vaters entstanden)*
AK. 2, 6, 1, 27. H. 542. NĪR. 3, 6. M. 7, 14. INDR. 1, 11. R. 1, 1, 51. 2, 39, 6.
HIT. 42, 21. KATHAS. 19, 69. *Nachkomme*: कुशिकात्मज्ञ wird Viçvāmitra
genannt Viçv. 7, 5. 13, 5. आत्मज्ञी *von einem Sohne und einer Tochter*
BRĀHMAṆ. 2, 20. Am Ende eines adj. comp. i. आ R. 2, 39, 29. — 2) f.
ज्ञा a) *Tochter* AK. H. SĀV. 4, 14. N. 12, 71. R. 1, 1, 69. 3, 3, 18. 5, 27, 5.
ÇĀK. 14, 13. RAGH. 13, 78. KATHAS. 23, 290. VID. 100. — b) *die Vernunft*
(बुद्धि) ÇĀBDAK. im ÇKDR. — Vgl. आत्मज्ञेय.

1. आत्मज्ञन्मन् (आ^० + ज्ञ^०) n. *die Geburt (Wiedergeburt) seiner selbst,
die Geburt eines Sohnes: अत आर्त्तुनिच्छामि पार्वतीमात्मज्ञन्मने । उत्प-
त्तये कृत्विर्भोक्तुर्नमान श्वारणिम् ॥* KUMĀRAS. 6, 28. MALLIN.: = पुत्रोत्प-
त्तये पुत्रमुत्पादयितुम्.

2. आत्मज्ञन्मन् (wie eben) m. *Sohn* ÇĀBDAK. im ÇKDR. RAGH. 1, 33. 5, 36.
आत्मज्ञ (आ^० + ज्ञ^०) s. अनात्मज्ञ.

आत्मज्ञान (आ^० + ज्ञान) n. *die Kenntniss der Seele oder Allseele* M.
12, 85. 92. आत्मज्ञानोपदेशविधि Titel eines Werkes Verz. d. B. H. 180.

आत्मतत्त्व (आ^० + त^०) n. *das wahre Wesen der Seele oder Allseele*
ÇVETĀÇY. UP. 2, 14, 15. आत्मतत्त्वज्ञाति Titel eines philos. Werkes Z. d. d.
m. G. 2, 342 (No. 201, A).

आत्मत्याग (आ^० + त्याग) m. *Selbsthingebung, Selbstmord* BRĀHMAṆ.
2, 35.

आत्मत्यागिन् (आ^० + त्या^०) adj. subst. *sein Selbst aufgebend, Selbst-
mörder* JĀGĀ. 3, 6. MBH. 3, 15156. Vgl. आत्मनस्त्यागिनाम् M. 3, 89.

आत्मत्राण (आ^० + त्रा^०) *Leibwache* (?) R. 5, 47, 27.

आत्मत्व (von आत्मन्) n. *das Wesen-Sein, Natur-Sein* SĪH. D. 6, 18.

आत्मदर्श (आ^० + दर्^०) m. *Spiegel (worin man sich schaut)* H. 317.
RAGH. 7, 65.

आत्मदर्शन (आ^० + दर्^०) n. *das Sichselbstsehen*: सर्वभूता^० in allen
Wesen JĀGĀ. 3, 157. Vgl. M. 12, 91: सर्वभूतेषु चात्मानं सर्वभूतानि चात्म-
नि । समं पश्यन्.

आत्मर्दा (आ^० + दा^०) adj. *Seele (selbständiges Leben) gebend* RV. 10,
121, 2.

आत्मदान (आ^० + दा^०) n. *die Hingebung, Aufopferung seiner selbst*
KATHAS. 22, 219.

आत्महृषि (आ^० + हृ^०) adj. *seelenverderbend* (parall. तनूहृषि) AV.
16, 1, 3.